

Opetusministeriö

Undervisningsministeriet

Koulutus

Tiede

Kulttuuri

Liikunta

Nuoriso

KOULUTUS JA KULTTUURI 2004

OPETUSMINISTERIÖN VUOSIKATSAUS

Opetusministeriön visio

Suomi on pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta, jossa koulutus, kulttuuri ja tiede ovat kansalaisten hyvinvoinnin ja Suomen talouden ja sivistyksen keskeiset menestystekijät.

Opetusministeriön toiminta-ajatus

Opetusministeriö vastaa osana valtioneuvostoa koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittämisestä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Ministeriö edistää sivistystä, luo edellytyksiä osaamiselle, elinikäiselle oppimiselle ja luovuudelle sekä kansalaisten osallistumiselle ja hyvinvoinnille.

Opetusministeriön strategian 2015 avainalueet

- *Turvataan koulutuksellinen ja kulttuurinen tasa-arvo*
- *Edistetään henkistä kasvua ja oppimista*
- *Lisätään osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksia*
- *Tuetaan yhteiskunnan sivistyksellistä ja taloudellista kilpailukykyä*
- *Monipuolistetaan kansainvälistä vaikuttamista*
- *Parannetaan toimialan tuloksellisuutta*

JOHDANTO

Haasteena hyvinvointi ja kilpailukyky

4 KOULUTUS- JA TIEDEPOLITIikka

- 5 Menestys jatkui kansainvälisissä oppimisvertailuissa
- 7 Ammatillista peruskoulutusta kehitettiin vastaamaan työelämän osaamisvaatimuksiin
- 9 Ammattikorkeakoulut vakiinnuttivat asemansa
- 10 Yliopistoissa valmistauduttiin uuteen kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen
- 11 Tiedettä arvostetaan Suomessa
- 12 Painopiste aikuiskoulutuksessa
- 13 Opintotukea sai 340 000 opiskelijaa

14 KULTTUURI-, LIIKUNTA- JA NUORISOPOLITIikka

- 15 Taiteen ja kulttuurin toimintaedellytyksiä parannettiin
- 18 Kulttuuriperinnön digitointia edistettiin
- 19 Kirjastojen yhteistyötä edistettiin
- 19 Tekijänoikeuslainsäädännön uudistus käynnissä
- 20 Terveyttä edistävä liikunta ja lasten liikunta painopisteinä
- 20 Nuorisotyöhön panostettiin

22 KOULUTUKSEN JA KULTTUURIN KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

25 KIRKOLLISASIA

26 KOULUTUKSEN JA KULTTUURIN RAHOITUS JA HALLINNON KEHITTÄMINEN

HAASTEENA HYVINVOINTI JA KILPAILUKYKY

Suomalainen koulutusjärjestelmä on ollut suuren kansainvälisen mielenkiinnon kohteena suomalaisten menestyttyä hyvin kansainvälisessä oppimisarviointissa. Myös suomalaista kulttuuria esiteltiin maailmalla entistä näkyvämmiin.

OECD-maiden vertailussa suomalaisten 15-vuotiaiden nuorten osaaminen on huippua matematiikassa, luonnontieteissä, lukutaidossa ja ongelmanratkaisutaidoissa. Osaamisessa korostui tasaisuus, koulujen väliset erot ja alueelliset erot olivat vähäisiä.

Keskeiseksi menestyksen taustatekijäksi on arvioitu suomalainen peruskoulu, joka turvaa kaikille lapsille yhtäläiset koulutusmahdollisuudet. Koulutus- ja kulttuuripalveluiden tasa-arvoisuus turvaa sivistykselliset perusoikeudet koko väestölle.

Väestörakenteen muutokset ja muuttoliike vaikuttavat koulutuksen suunnitteluun. Laadukkaat kulttuuri- ja liikuntapalvelut ovat merkityksellisiä kansalaisten hyvinvoinnin kannalta ja samalla myös alueellisia vetovoimatekijöitä.

Koulutus, kulttuuri ja tiede ovat sivistyksen, talouden ja kansalaisten hyvinvoinnin keskeiset menestystekijät. Koulutus, tutkimus ja kulttuuri ovat sivistyksellisen ja taloudellisen kilpailukyvyn perusta. Globalisaatiokehityksen vauhdittaminen asettaa uusia haasteita myös koulutus- ja tutkimuspolitiikalle sekä monimuotoiselle kulttuuripolitiikalle. Kilpailukyvyn varmistamiseksi tavoitteena on pidentää työuria myös koulutuspoliittisilla ratkaisuilla.

Opetusministeriön hallinnonalan tavoitteena on Suomen aseman vahvistaminen yhtenä maailman johtavista tietoyhteiskunnista. Koulutuksen ja kulttuurin tietoyhteiskuntakehitystä edistettiin monin tavoin.

Lasten ja nuorten hyvinvointi oli vuoden keskeisenä tavoitteena. Opetustoimen panostukset lasten syrjäytymisen ehkäisyyn kasvoivat merkittävästi, kun pienten koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta vakinaistettiin osaksi kuntien palveluita. Syksyllä tuli voimaan myös esiopetusta saavan oppilaan oikeus maksuttomaan koulutukseen. Koulun ja kodin välinen yhteistyö ja kouluviihtyvyys korostuivat vuoden aikana. Lastenkulttuuri, nuorten osallistuminen, syrjäytymisen ehkäisy ja lasten suojelu mediäväkivallalta korostuivat vuoden toimitissa.

Vuotta 2004 vietettiin myös lastenelokuvan teemavuotena.

Osallistumisen ja osallisuuden edistämisen kannalta merkittävää oli, että aiempaa useammat nuoret äänestivät kunnallisvaaleissa ja EU:n parlamenttivaaleissa. Nuoret pääsivät aiempaa paremmin kiinni työelämään, kun nuorisotyöttömyys aleni.

Kulttuuripolitiikan merkitys on kasvussa. Panostukset taiteeseen ja kulttuuriin kasvoivat vuonna 2004 ja luovan talouden osuus kansantaloudessa kasvoi. Kulttuurivientiä edistettiin ministeriöiden yhteisellä hankkeella ja hallitusohjelman mukainen laaja-alainen luovuusstrategiatyö aloitettiin.

Helsingissä huhtikuussa 2005

Opetusministeri Tuula Haatainen

Kulttuuriministeri Tanja Karpela

Kansliapäällikkö Markku Linna

KOULUTUS- JA TIEDEPOLITIikka

Suomalainen perusopetus tuottaa maailman parhaita oppimistuloksia keskimääräisillä kustannuksilla. 15-vuotiaiden peruskoululaisten osaaminen on OECD:n PISA 2003 -tutkimuksen mukaan OECD-maiden huippua. Ammatillista koulutusta kehitettiin vastaamaan työelämän osaamisvaatimuksia. Aikuiskoulutustarjonta lisääntyi. Vuoden aikana valmistauttiin siirtymään yliopistojen kaksiportaiseen tutkintojärjestelmään. Tieteen rahoitus kasvoi ja ammattikorkeakoulujen t&k -toimintaa kehitettiin.

Menestys jatkui kansainvälisissä oppimisvertailuissa

Suomalaisten 15-vuotiaiden peruskoululaisten osaaminen on OECD:n PISA (Programme for International Student Assessment) 2003 -tutkimuksen mukaan OECD-maiden huippua matematiikassa, luonnontieteissä, lukutaidossa ja ongelmanratkaisutaidoissa.

Suomalaisnuorten matematiikan osaaminen oli OECD-maiden parasta. Keskiarvotulosten perusteella suomalaisten nuorten matematiikan osaaminen oli parantunut edellisiin vuoden 2000 PISA-tuloksiin verrattuna.

Suomalaisnuorten matematiikan osaamisessa korostui tasaisuus. Heikkoja osaajia oli Suomessa muihin OECD-maihin verrattuna vähemmän. Tyttöjen ja poikien erot matematiikan osaamisessa olivat Suomessa verraten pienet. Vanhempien varallisuus ja koulutusaste heijastuivat osaamistuloksissa. Suomessa kodin sosioekonomisen taustan vaikutus oli kuitenkin selvästi vähäisempi muihin OECD-maihin verrattuna.

Hyvistä tuloksista huolimatta matematiikka kiinnosti suomalaisnuoria kuitenkin OECD:n keskiarvoon verrattuna keskimääräistä vähemmän.

Suomalaisnuorten lukutaito oli edelleen vertailun paras. Tytöt lukivat poikia paremmin kaikissa tutkimukseen osallistuneissa maissa. Suomalaisnuorten lukutaito oli en-

tistä tasaisempaa, sillä Suomessa sukupuolten erot lukutaidossa olivat kaventuneet edellisen PISA-tutkimuksen tuloksiin verrattuna. Poikien keskiarvo oli Suomessa huomattavasti heikompi kuin tyttöjen, mutta se oli silti OECD-maiden poikien keskiarvoista korkein.

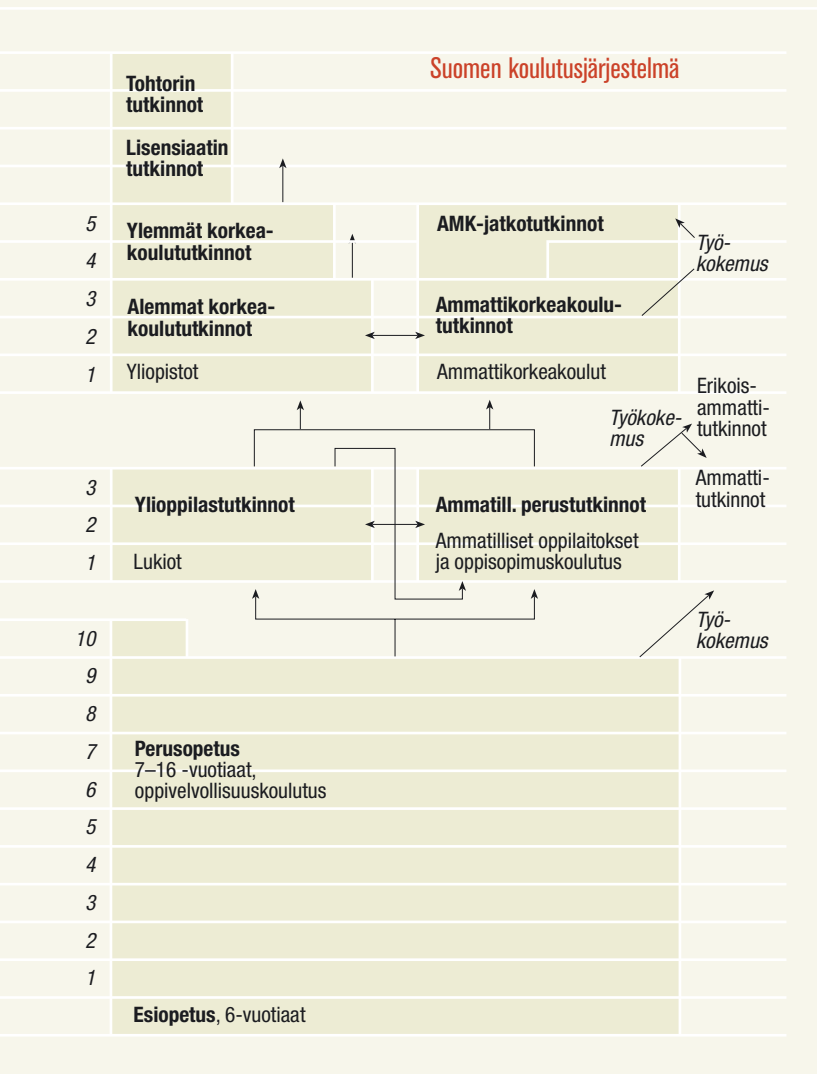
Suomi oli myös luonnontieteiden osalta kärjessä. Luonnontieteiden osaaminen parani Suomessa verrattuna edellisiin PISA-tuloksiin. Suomalaisten oppilaiden luonnontieteelliselle osaamiselle oli tyypillistä korkea taso ja tulosten tasaisuus useimpiin tutkimukseen osallistuneisiin maihin verrattuna.

Uutena arviointialueena mukana olivat ongelmanratkaisutaidot. Suomalaisnuorten ongelmanratkaisutaidot ovat OECD-maiden parhaimmista. Erittäin myönteinen tulos on, että Suomessa on tutkimukseen osallistuneista maista kaikkein vähiten (5 %) heikkoja oppilaita, jotka eivät hallitse ongelmanratkaisun perustaitoja.

Pienten koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta vakiinutettiin osaksi kuntien palveluita. Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävät kunnat saavat valtionosuutta 1.8.2004 voimaantulleen lainsäädännön mukaan. Valtionosuutta sai 358 kuntaa. Perusopetuksen 1. - 2. luokkien oppilaiden aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistui 40 450 lasta. Perusopetuksen 3. - 9. vuosiluokkien erityisopetukseen osallistuvia oppilaita oli toiminnassa 8 prosenttia.

Esiopetukseen osallistui vuonna 2004 noin 96 prosenttia 6-vuotiaiden ikäluokasta. Syksyllä 2004 tuli voimaan myös esiopetusta saavan oppilaan oikeus maksuttomaan kuljetukseen.

Perusopetuksen jälkeen tutkintoon johtavaan koulutukseen tai peruskoulun lisäopetukseen välittömästi siirtyneiden oppilaiden osuudeksi arvioidaan 94,5 prosenttia

vuonna 2004. Osuus on noussut vuodesta 2000 alkaen.

Koulutustakuun tavoitteena on, että 96 prosenttia peruskoulun päättävistä nuorista aloittaa samana vuonna lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa "kymppiluokalla".

Nuorten siirtymistä perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen edistettiin monipuolisilla siirtymävaiheen tukitoimenpiteillä. Opinto-ohjausta, erityisesti perusopetuksen päättövaiheen opinto-ohjausta kehitettiin. Ammatillisten oppilaitosten ja peruskoulujen yhteistyötä lisättiin.

Ylioppilastutkinnon rakenteen uudistuksesta säädettiin lukiolain muutoksella. Kevästä 2005 alkaen ylioppilastutkinnon ainoaksi kaikille pakolliseksi kokeeksi jää äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe. Tämän lisäksi tutkintoon osallistuvan on suoritettava valintansa mukaan kolme koetta ryhmästä, johon kuuluvat toisen kotimaisen kielen, vieraan kielen, matematiikan ja reaaliaineiden koe. Lisäksi hän voi suorittaa myös ylimääräisiä kokeita.

Opetusministeriö on tehnyt uudet linjaukset yrittäjyyskasvatuksesta ja -koulutuksesta koulujärjestelmän eri asteiden näkökulmista ja laatinut yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen toimenpideohjelman koulumuodoittain. Muun muassa opettajien peruskoulutuksen yhteyteen laadittavan 15 opintoviikon valinnaisen yrittäjyyskasvatuksen kokonaisuuden toteutus on käynnistetty.

Ammatillista peruskoulutusta kehitettiin vastaamaan työelämän osaamisvaatimuksiin

Ammatillisen perustutkinnon voi suorittaa oppilaitosmuotoisena tai oppisopimuskoulutuksena. Erityisesti aikuisille

Oppilaat, opiskelijat ja tutkinnot ¹	2001	2002	2003	2004
Esiopetus oppilasmäärä ²	60 550	60 910	59 850	58 400
Perusopetus				
uudet oppilaat ³	65 310	63 570	61 300	61 000
päättötodistuksen saaneet ³	63 750	61 450	60 830	61 000
oppilasmäärä ²	581 070	582 230	583 130	581 080
Lukiokoulutus				
uudet opiskelijat ³	42 790	41 020	42 610	43 000
suoritetut ylioppilastutkinnot ⁴	35 270	36 200	35 170	34 620
opiskelijamäärä ²	127 720	124 160	120 870	118 530
Ammatillinen peruskoulutus⁵				
uudet opiskelijat ³	61 440	60 280	60 090	61 000
suoritetut tutkinnot ³	33 090	33 210	36 040	38 000
opiskelijamäärä ^{2,6}	131 820	138 130	142 020	143 780
Ammatillinen lisäkoulutus⁷				
uudet opiskelijat ³	18 330	20 540	23 910	24 000
suoritetut tutkinnot ³	12 670	13 150	14 957	15 000
opiskelijamäärä	35 420	36 990	42 120	43 000
Ammatikorkeakoulujen perustutkinnot⁸				
aloittaneet	31 890	31 420	32 840	32 690
suoritetut tutkinnot	17 960	20 480	20 500	20 670
opiskelijamäärä ²	95 710	95 810	96 120	96 420
- josta ulkomaalaiset opiskelijat ³	2 780	3 130	3 480	3 800
Ammatikorkeakoulujen jatkotutkinnot⁸				
aloittaneet	-	160	310	240
suoritetut tutkinnot	-	-	-	60
opiskelijamäärä ²	-	80	350	370
Yliopiston perustutkinnot⁹				
uudet opiskelijat	20 650	21 010	20 930	20 460
suoritetut tutkinnot	14 040	14 690	15 290	15 310
opiskelijamäärä	138 260	144 310	147 090	149 170
- josta ulkomaalaiset opiskelijat ³	2 560	2 840	2 890	2 900
Yliopiston tohtorin tutkinnot¹⁰				
suoritetut tutkinnot	1 210	1 220	1 260	1 400
opiskelijamäärä	21 010	21 940	22 960	22 110
- josta ulkomaalaiset opiskelijat ³	1 430	1 310	1 490	1 500

1) Opetushallinnon alainen koulutus. Lähde on Tilastokeskus, jos muuta lähdettä ei ole mainittu. 2) Valtionosuusjärjestelmän mukainen vuosioiskelijämäärä. 3) Vuosi 2004 on arvio. 4) Ei sisällä IB-lukioiden tai Reifeprüfung -tutkintoja. 5) Sisältää ammatilliseen perustutkintoon johtavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen sekä opetussuunnitelma-perusteisen ja näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen. 6) Sisältää myös muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijat. 7) Sisältää ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon johtavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen. 8) Aloittaneita ja tutkintoja koskevien tietojen osalta lähde AMKOTA-tietokanta. 9) Sisältää alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon opiskelijat ja tutkinnot, lähde KOTA-tietokanta. 10) Sisältää kaikki jatkotutkinto-opiskelijat (myös lisensiaatin tutkinto), lähde KOTA-tietokanta.

suunnattuja tutkintoja ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomat näyttötutkinnot.

Työpaikoilla tapahtuva oppiminen on vakiintunut osaksi ammatillista peruskoulutusta. Vuonna 2004 työssäoppimisjaksoille osallistui noin 100 000 ammatillisen perustutkinnon opiskelijaa.

Ammatillisen peruskoulutuksen uusien opiskelijoiden määrä on vuosina 2001 - 2003 laskenut hieman. Tutkinto-

ja suoritettiin vuonna 2003 noin 36 000. Vuonna 2004 arvioidaan tutkintojen määrän kasvaneen 38 000:een.

Koulutuksen keskeyttäminen on vähentynyt tasaisesti kolmen vuoden seurantakauden aikana. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen on hieman parantunut.

Ammatillisen koulutuksen erityisopetus laajentui. Vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen

Perusopetuksen päättävien oppilaiden välitön sijoittuminen koulutukseen, %

	2000	2001	2002	2003	2004
Ammatilliseen koulutukseen sijoittuneet	36,3	36,1	36,7	37,0	37,0
Lukiokoulutukseen sijoittuneet	53,7	54,2	54,8	55,1	54,8
Peruskoulun lisäopetukseen sijoittuneet	3,0	2,9	2,6	2,4	2,7
Yhteensä, prosenttia	93,0	93,2	94,2	94,5	94,5
Yhteensä, oppilaita	61 650	59 650	57 900	57 550	61 000

2000-2003 toteuma, 2004 arvio

Vuonna 2003 tytöistä lukioon meni 64,1 % ja ammatilliseen koulutukseen 27 %. Pojista lukioon meni 46,4 % ja ammatilliseen koulutukseen 46,5 %.

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja sijoittuminen jatko-opintoihin, %

	2000	2001	2002	2003	2004
Ylioppilastutkinnon suorittaneet	68,0	69,1	70,1	70,2	70,2
Ammatillisen perustutkinnon suorittaneet	72,0	72,1	73,2	73,5	73,5
Ammatillisen lisäkoulutuksen tutkinnon suorittaneet	84,5	85,5	85,3	85,5	85,5
Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet	88,5	89,1	87,2	88,0	88,0
Yliopistotutkinnon suorittaneet *	92,6	92,8	92,4	91,1	91,0
Tohtorin tutkinnon suorittaneet	91,9	91,8	91,9	91,0	91,0

2000-2002 toteutuma, 2003-2004 arvio. *ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen on koulutusasteittain tarkasteltuna edelleen sitä parempi, mitä korkeampi koulutus henkilöllä on. Työllistymisessä on kuitenkin suuria alueellisia ja alakohtaisia eroja.

Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus 25-34 -vuotiaista, %

	2000	2001	2002	2003
Perusasteen jälkeinen tutkinto	83,5	83,9	84,4	84,8
Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa	16,5	16,1	15,6	15,2

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen, %

	2001	2002	2003
Peruskoulu	17,2	16,8	15,7
Ylioppilastutkinto	37,6	37,4	37,9
Toisen asteen ammatillinen tutkinto	63,5	65,1	67,3
Ammattikorkeakoulututkinto	86,1	86,1	85,6
Ylempi korkeakoulututkinto	88,9	87,6	86,7
Tohtorin tutkinto	89,6	85,0	89,2

Työllisiä vuoden kuluttua valmistumisesta

Tutkinnon suorittaneiden mediaani-ikä vuonna 2003

Lukiokoulutus (yo-tutkinto)	19
Ammatillinen peruskoulutus	21
Ammattikorkeakoulututkinto (nuorten koulutus)	25
Alempi korkeakoulututkinto	27
Ylempi korkeakoulututkinto	27
Lisensiaatin tutkinto	35
Tohtorin tutkinto	36

ja ohjauksen opiskelijamäärä kasvoi. Vaikeimmin vammaisten opiskelijoiden kouluttajana erityisoppilaitosten rooli oli merkittävä.

Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönottoa ja työsuojamisen uudistusta valmisteltiin yhteistyössä koulutuksen järjestäjien ja työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

Vuoden 2005 alussa ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjiä valtio mukaan lukien oli 177, kun vastaava luku vuoden 2004 alussa oli 185. Kuntajärjestäjien määrä vähentyi niiden yhdistyessä kuntayhtymiin. Monilla koulutuksen järjestäjillä on valmisteilla suunnitelmia ja selvityksiä yhdistymisestä lähivuosina.

Ammattikorkeakoulut vakiinnuttivat asemansa

Ammattikorkeakoulut ovat vakiinnuttaneet asemansa osana korkeakoululaitosta. Ammattikorkeakouluverkon toimintaa on tehostettu ja koulutuksen laatua nostettu. Yhteyksiä elinkeinoelämään vahvistettiin.

Nuorten koulutuksessa oli 82 000 opiskelijaa ja aikuisten koulutuksessa 15 500 opiskelijaa.

Jatkotutkintoa oli suorittamassa 350 opiskelijaa. Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintojen vakinaistamista valmisteltiin. Esitys annettiin eduskunnalle alkuvuodesta 2005.

Ammattikorkeakouluja kannustettiin opiskelijan opiskelun edistämiseen palkitsemalla tuloksellisuusrahoituksen osatekijänä yli 30 vuotuisen opintoviikon suorittamisesta.

Ammattikorkeakoulujen tilastointia kehitettiin. Koulutuksen läpäisystä eli tutkinnon suorittamisesta saatiin ensi kertaa henkilökohtaiset tiedot. Läpäisy tulee nousemaan,

Vuonna 2002 julkiset koulutusmenot olivat 8 934 miljoonaa euroa ja BKT-osuus 6,4 %. Vuoden 2003 ennakkotieto on 9 318 miljoonaa euroa ja BKT-osuus 6,5 %.

Suomen väkiluvun ennakoidaan kasvavan vuoteen 2020 asti. Ikärakenne kuitenkin muuttuu merkittävästi. Nuorten ikäluokat pienenevät ja väestö kasvaa yli 55-vuotiaiden ikäluokissa. Vuonna 2004 poistui työelämästä ensimmäistä kertaa enemmän ihmisiä kuin mitä työelämään siirtyi.

Peruskouluikäisten määrä pienenee lähes 10 prosentilla vuosina 2000 - 2010, minkä jälkeen lasku loivenee. Nuorisoikäluokkien koko kasvaa vuoteen 2010, jonka jälkeen se kääntyy asteittain laskuun.

Suomalaiset ovat koulutetumpia kuin koskaan. Suomalaisten koulutustaso on kolmessakymmenessä vuodessa noussut yli 30 prosenttia.

Väestön koulutustason ennakoidaan vuotta 2003 koskevan tilastoaineiston perusteella nousseen edelleen vuonna 2004. Perusasteen jälkeisen tutkinnon oli vuoden 2003 loppuun mennessä suorittanut 15 vuotta täyttäneestä väestöstä 62 prosenttia. Osuus on prosenttiyksikön suurempi kuin edellisenä vuonna ja 32 prosentti-yksikköä korkeampi kuin vuonna 1975.

Työikäisestä väestöstä osallistui aikuiskoulutukseen 53,4 % vuonna 2003 ja osallistumisen arvioidaan vuonna 2004 olleen samalla tasolla.

Yliopistojen uusista opiskelijoista vuonna 2001 uusia ylioppilaita oli 32,8 prosenttia, vuonna 2002 heitä oli 32,5 prosenttia ja vuonna 2003 32,2 prosenttia. Vuonna 2004 heidän osuutensa arvioidaan olevan 32,5 prosenttia.

kun välivuotia pitäneet ja pidempään opiskelevat valmistuvat. Tilastossa ovat mukana myös opiskelijat, jotka ovat hakeneet, tulleet valituiksi ja ilmoittautuneet läsnä oleviksi, mutta eivät ole koskaan aloittaneet opiskelua ko. korkeakoulussa, mikä alentaa tulosta.

Virtuaaliopintojen tarjonta kasvoi. Ammattikorkeakoulut osallistuivat yhteisiin verkostomaisiin kehittämishankkeisiin, jotka keskittyvät opinto-ohjauksen, ura- ja rekrytointipalveluiden, harjoittelun, opinnäytetöiden, kansainvälisen toiminnan sekä virtuaaliammattikorkeakoulun kehittämiseen.

Ammattikorkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta parannettiin. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot toteuttivat yhdessä vuonna 2002 laatimiaan aluestrategioita. Tutkimus- ja kehitystyö on ammattikorkeakoulujen keskeinen ja nopeasti kehittyvä toiminta-alue. Ammattikorkeakoulujen osuus koko korkeakoulusektorin t&k-menoista oli 6 prosenttia. Ammattikorkeakouluille on asetettu tavoitteet ulkopuolisen t&k-työn rahoituksen lisäämiselle. Ammattikorkeakoulut päivittivät vuonna 2004 tutkimus- ja kehitystyön strategiansa.

Vieraalla kielellä annettu opetus ammattikorkeakouluissa lisääntyi. Ammattikorkeakoulukohtaiset erot ovat kuitenkin suuria. Ensimmäinen englanninkielinen opettajankoulutus aloitettiin. Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä kasvoi ja opiskelijavaihto lisääntyi.

Yliopistoissa valmistauduttiin uuteen kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen

Yliopistot edistivät toiminnan laatua teettämällä ulkoisia ja sisäisiä arvioiteja ja kehittämällä laadunvarmistusjärjestelmiä. Yliopistojen opetuksen ja tutkimuksen perusedellytyksiä vahvistettiin. Yliopistolaitoksen toimintamenojärärahat kasvoivat 20 miljoonaa euroa palkankorotusten kustannusvaikutusten lisäksi.

Yliopistoihin haki 114 000 hakijaa, ja hyväksytyksi tuli 20 500 opiskelijaa. Vuonna 2004 yliopistoissa oli yhteensä 149 000 opiskelijaa ja tutkintoja suoritettiin 15 300. Tohtorin tutkinnon suoritti 1 400.

Yliopistoissa siirryttiin 1.8.2005 kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen, jossa opiskelijat suorittavat ensin alemman korkeakoulututkinnon ja jatkavat vasta sen jälkeen ylempään tutkintoon. Uutta järjestelmää varten yliopistolakia muutettiin ja annettiin asetus yliopistojen tutkinnoista.

Vuoden aikana valmisteltiin hallituksen esitys yliopistojen opinto-oikeuden täsmentämiseksi. Yliopistojen opiskelijavalintoja kehitettiin mm. yhteishakujärjestelmää rakentamalla tavoitteena opintoihin nopea sijoittuminen ja valintajärjestelmän keventäminen.

Uusien ylioppilaiden välitön sijoittuminen yliopistoihin pysyi edellisen vuoden tasolla. Tavoitteena on lisätä ylioppilastutkinnon samana vuonna suorittaneiden osuutta aloittajista. Parhaiten tavoite saavutettiin teknillistieteellisellä koulutusallalla.

Yliopistot jatkoivat opiskelijavalintojen kehittämisstrategioiden toteuttamista valintakokeita keventämällä, pisteytysjärjestelmiä yhtenäistämällä, todistusvalintoja lisäämällä. Lisäksi karsittiin valintayksiköitä ja lisättiin yh-

teistyötä. Yliopistoissa oli käynnissä kauppatieteissä yhteisvalintojen kehittämishanke.

Opintojen edistäminen otettiin huomioon osana tutkintorakenneuudistusta mm. opintojen mitoituksena ja opiskeluperiodeina ja henkilökohtaisina opintosuunnitelmina. Yliopistoissa oli käynnissä opintoja edistäviä kehittämishankkeita mm. valmiiksi viidessä vuodessa -hanke.

Keskimäärin ylemmät korkeakoulututkinnot suoritettiin 6 vuodessa.

Yliopistojen koulutustarjonta säilyi lähes edellisvuoden tasolla. Opettajankoulutuksen laajennusohjelman mukaisesti koulutuspaikkoja lisätään vuosina 2004 - 2006 noin 2 500 paikalla. Laajennukset kohdistuvat pääasiassa matemaattis-luonnontieteellisten aineiden ja kielten opettajan- ja erityisopettajakoulutukseen sekä luokanopettajakoulutukseen. Yliopistojen lääkärikoulutuksen aloituspaikkojen määrää on nostettu vuodesta 2002 alkaen 600:aan. Lääkärien muuntokoulutuksen toteuttamista Turun yliopistossa jatkettiin. Lisäksi päätettiin hammaslääkärien aloituspaikkamäärien lisäämisestä.

Yliopistot vahvistivat koulutuksen ja tutkimuksen aluevaikutuksia. Korkeakoulujen yhteisten aluestrategioiden avulla yliopistot ja ammattikorkeakoulut lisäsivät yhteistyötään ja verkostoitumista. Yliopistokeskukset jatkoivat toimintansa kehittämistä.

Yliopistot kehittivät tieto- ja viestintätekniikan infrastruktuuria ja verkko-opetusta koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian 2000 - 2004 mukaisesti. Valtakunnallinen joustavan opinto-oikeuden (JOO) sopimus astui voimaan vuonna 2004.

Yliopistot tiivistivät kansainvälistä yhteistyötä ja verkostoitumista mm. lisäämällä englanninkielistä opetustar-

jontaa, edistämällä opiskelijavaihdon mahdollisuuksia ja rekrytoimalla ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita sekä vahvistamalla Venäjä-osaamista. Vuonna 2003 ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä kasvoi 5,8 % edellisestä vuodesta.

Verkko-opetukseen pohjautuvien koulutus- ja tukipalveluiden tarjontaa ja saatavuutta kehitettiin. Virtuaaliyliopistossa toimii kymmeniä yliopistojen muodostamia verkostoja, jotka jakautuvat tieteenalaverkostoihin, palvelujen tuottajaverkostoihin ja alueellisiin verkostoihin. Verkkokursseja yliopistoissa ja niiden muodostamissa verkostoissa suoritettiin vuoden 2004 aikana noin 120 000 opintoviikkoa.

Yliopistojen opetushenkilöstön tieto- ja viestintätekniikan opetusikäytön täydennyskoulutusta jatkettiin vuonna 2004.

Tiedettä arvostetaan Suomessa

Panostus tieteeseen ja teknologiaan jatkui voimakkaana. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot ovat Suomessa suhteessa bruttokansantuotteeseen OECD-maiden korkeimpia (3,4 % vuonna 2004). Myös Suomen julkisen t&k-rahoituksen osuus bruttokansantuotteesta on kansainvälisesti huippuluokkaa.

Tutkimuksen yleinen arvostus on Suomessa korkea, vuoden 2004 tiedebarometrin mukaan 62 % suomalaisista on kiinnostunut tieteestä ja seuraa sitä eri lähteistä, ja tutkijanura on nuoria kiinnostava ammatti.

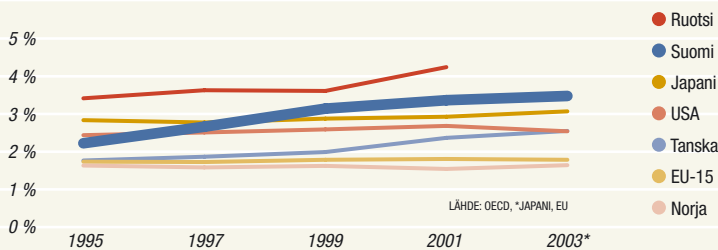
Tutkimuksen edellytyksiä parannettiin kohdentamalla julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen 20 miljoonan euron lisäys Suomen Akatemian kautta jaettavaan kilpailtuun

tutkimusrahoitukseen ja yliopistojen perusrahoitukseen.

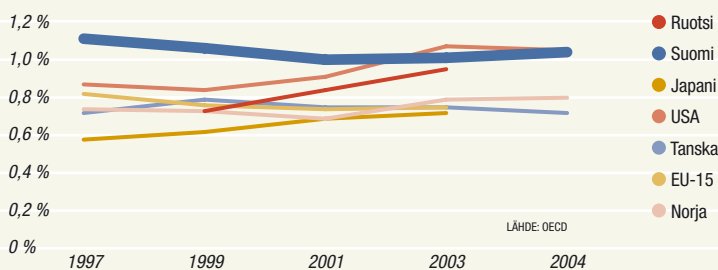
Suomen Akatemian tutkimusrahoituksella tuettiin Suomelle tärkeitä aloja ja uusia kasvualoja. Tutkimuksen kansainvälistymiskehityksen tueksi valmistui valtion tiede- ja teknologianeuvoston hyväksymä strategia Suomen tieteen ja teknologian kansainvälistämiseksi.

Tutkimushenkilöstön määrän osuus työllisestä työvoimasta on OECD-maiden korkein, noin 2 prosenttia työllisestä työvoimasta. Tutkijakunnan määrän ja tason riittävyttä on varmistettu panostamalla pitkäjänteisesti tutkijankoulutukseen. Tohtorintutkintojen määrä on lähes kaksinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana.

T&K -toiminnan menojen osuus bkt:sta (%)

T&K -toiminnan julkinen rahoitusosuus bkt:sta (%)

Painopiste aikuiskoulutuksessa

Työikäisestä väestöstä 53,4 prosenttia osallistui aikuiskoulutukseen vuonna 2003. Osallistumisen arvioidaan olevan samalla tasolla myös vuonna 2004.

Opetushallinnon alaisen aikuiskoulutuksen koulutustarjonta ja omaehtoiseen aikuiskoulutukseen osallistuneiden määrä kasvoivat. Suurinta kasvu oli ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksessa ja avoimen ammattikorkeakoulun opinnoissa, näyttötutkintoihin valmistavassa ammatillisessa aikuiskoulutuksessa (erikoisammattitutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa) sekä aikuislukioiden aineopiskelussa ja vapaan sivistystyön opinnoissa kesäyliopistoissa.

Yliopistojen maisteriohjelmien määrä kasvoi. Yliopistojen täydennyskoulutukseen osallistuneiden määrä laski, samoin aikuislukioiden tutkinto-opiskelijoiden määrä.

Aikuiskoulutuksessa suoritettujen tutkintojen määrä kasvoi erityisesti ammatillisessa perus- ja lisäkoulutuksessa sekä ammattikorkeakouluissa. Opetushallinnon alaisessa aikuiskoulutuksessa suoritettiin yhteensä noin 30 000 tutkintoa ja noin 10 000 osatutkintoa vuonna 2003. Suurin osa omaehtoisesta aikuiskoulutuksesta on kuitenkin osaamista ylläpitävää ja täydentävää koulutusta, joka ei johda tutkintoon.

Vuonna 2003 alkaneella viisivuotisella Noste-ohjelmalla kohotettiin työssä olevan alhaisen koulutustason omaavan aikuisväestön koulutustasoa. Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa oleville työssä oleville 30 - 59 -vuotiaille suunnattua ohjelmaa laajennettiin siten, että ohjelman rahoituksella koulutuksen aloitti vuoden 2004 loppuun mennessä noin 6 500 henkilöä, joista 55 % ammatilliseen tutkintoon ja 45 % tietokoneen ajokorttiin valmis-

tavassa koulutuksessa.

Ammatillista koulutusta suunnattiin Noste-ryhmään kuuluville henkilöille, koulutuspaikkoja lisättiin ja opintoihin hakeutumista edistäviä toimia ja opiskelun tukitoimia tuettiin.

Opintotukea sai 340 000 opiskelijaa

Opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja valtion takauksesta opintolainalle. Lisäksi korkeakouluopiskelijat saavat ateriatukea. Opintotuen saajien määrä kasvoi korkeakouluissa ja laski muissa oppilaitoksissa. Opintotukimenot olivat yhteensä 736,4 miljoonaa euroa.

Opintolainan valtiontakauksen sai 43 prosenttia kaikista tuen saajista. Valtiontakauksen saajien määrä kasvoi korkeakouluissa ja laski muissa oppilaitoksissa.

Opintolainaa oli 337 961 henkilöllä. Valtion takaama lainakanta oli vuoden lopussa 1 159 miljoonaa euroa.

Opetusministeriössä valmisteltiin opintotuen riittävyttä ja kannustavuutta parantavia toimenpiteitä. Uudistuksen tavoitteena on parantaa korkeakouluopiskelijoiden opintososiaalista asemaa, nopeuttaa opintojen suorittamista ja lisätä opintolainan käyttöä.

Aikuiskoulutus ¹	2001	2002	2003	2004
Lukiokoulutus				
uudet opiskelijat ⁴		5 290	5 830	5 900
opiskelijamäärä ^{2,3}	12 290	11 130	10 330	9 940
Oppilaitosmuotoinen näyttötutkintoon valmistava ammatillinen peruskoulutus				
uudet opiskelijat ⁴	6 060	7 390	8 430	9 200
suoritetut tutkinnot ⁴	2 490	3 380	3 900	4 500
opiskelijamäärä ²	9 010	10 640	11 420	12 270
Oppisopimuskoulutuksena järjestetty näyttötutkintoon valmistava ammatillinen peruskoulutus ⁴				
uudet opiskelijat ⁴	7 350	6 560	6 210	6 500
suoritetut tutkinnot ⁴	2 220	2 660	3 070	3 500
opiskelijamäärä ^{2,6}	10 440	11 860	12 490	12 540
Oppilaitosmuotoinen ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus				
uudet opiskelijat ⁴	8 830	9 020	10 820	10 500
suoritetut tutkinnot ⁴	7 840	7 110	7 110	7 100
opiskelijamäärä	13 120	12 950	14 720	14 500
Oppisopimuskoulutuksena järjestetty ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus				
uudet opiskelijat ⁴	9 490	11 520	13 090	14 500
suoritetut tutkinnot ⁴	4 820	6 040	5 340	6 500
opiskelijamäärä ⁶	13 090	14 710	16 710	18 940
Ammattikorkeakoulujen perustutkinnot ⁷				
aloittaneet	6 180	5 480	7 040	6 280
suoritetut tutkinnot	3 860	4 290	4 450	4 270
opiskelijamäärä ²	15 820	14 950	14 920	14 990
Ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnot ⁷				
aloittaneet	-	160	310	240
suoritetut tutkinnot	-	-	-	60
opiskelijamäärä ³	-	80	350	370

1) Opetushallinnon alainen koulutus. Lähde on Tilastokeskus, jos muuta lähdettä ei ole mainittu. 2) Yli 18-vuotiaana aloittaneet. 3) Valtionosuusjärjestelmän mukainen vuosioiskelijämäärä. 4) Vuosi 2004 on arvio. 5) Sisältää myös opetus-suunnitelmaperusteisen koulutuksen tiedot. 6) Ennen 1.1.1999 aloittaneet ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen opiskelijat, jotka rahoituksen määräytymisen perusteella tilastoidaan peruskoulutuksen opiskelijamääriin, on tässä sijoitettu lisäkoulutuksen opiskelijoiksi. 7) Aloittaneita ja tutkintoja koskevien tietojen osalta lähde AMKOTA-tietokanta.

Opintotuen saajat ja heidän %-osuutensa koulutusastekohtaisesta opiskelijamäärästä Vuosi 2004 on arvio muiden kuin ammattikorkeakoulujen osalta.

	2001	2002	2003	2004
Lukiot	36 196 (28 %)	34 095 (27 %)	32 014 (26 %)	29 489 (25 %)
Ammatilliset oppilaitokset	104 259 (84 %)	101 330 (80 %)	101 018 (78 %)	100 290 (76 %)
Ammattikorkeakoulut	98 448 (87 %)	98 640 (86 %)	98 462 (85 %)	99 154 (84 %)
Yliopistot	91 424 (61 %)	93 819 (63 %)	96 183 (62 %)	98 146 (62 %)

KULTTUURI-
LIIKUNTA- JA
NUORISOPOLITIIKKA

Kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön määrärahat kasvoivat vuonna 2004. Taiteen eri sektoreiden toimintaedellytyksiä voitiin osin parantaa. Kotimaisen elokuvan tukea korotettiin. Lastenkulttuuri, lasten suojelu mediäväkivallalta ja nuorten osallisuuden edistäminen olivat vuoden keskeisiä toiminta-alueita. Painopisteenä vuoden toiminnassa olivat myös terveystta edistävä liikunta ja lasten liikunta. Huippu-urheilutyöryhmä teki ehdotuksia muun muassa valmennuksen kehittämiseksi.

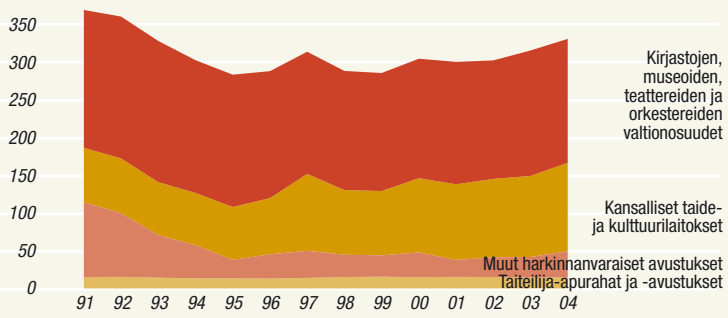
Taiteen ja kulttuurin toimintaedellytyksiä parannettiin

Taiteen ja kulttuurin toimialan rahoitus kasvoi 15,8 miljoonaa euroa eli 5 prosenttia. Lisäys kohdennettiin laajasti eri taiteen sektoreille, erityisesti valtioneuvoston taide- ja taitelijapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen linjausten mukaisesti.

Opetusministeriön, ulkoasiainministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön yhteinen Kulttuurivienti-hanke käynnistettiin. Tavoitteena on Suomen luovan talouden toimialan nostaminen tieto- ja biotekniikan ohella kansainvälisesti kilpailukyiseksi toimialaksi. Kulttuurin tiedotusverkoston kehittäminen on käynnistetty kulttuuri- ja tiedeinstituuttien, taiteen ja kulttuurin tiedotuskeskusten ja vinnedistämisisorganisaatioiden kesken helmikuussa 2005.

Vuoden aikana valmisteltiin hallitusohjelman mukaista laajaa luovuusstrategiatyötä. Varsinainen strategian laatiminen alkoi vuoden 2005 alusta. Luovuutta tullaan tarkastelemaan mm. itseilmaisuuksiin, arkielämään, luovuuden ammatteihin, työelämään, kasvatukseen ja koulutukseen,

Taiteen ja kulttuurin rahoitus, milj. euroa

Määrärahat käyttötarkoituksen mukaan sisältävät myös veikkauvoittovarot.

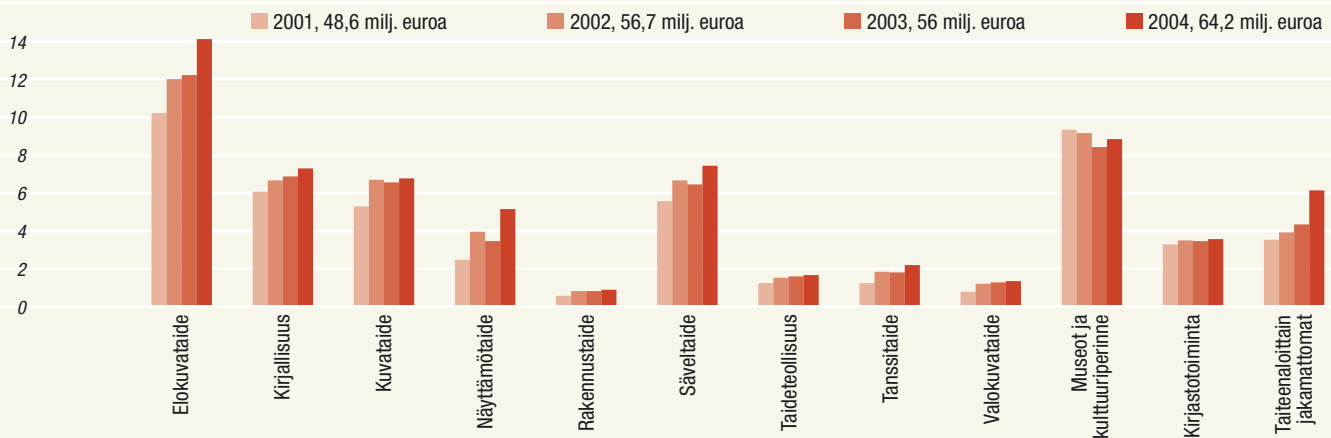
yhteisöllisyyteen, kulttuurin tilaan, erilaisiin toimintaympäristötekijöihin, kulttuuriosaamiseen, luovaan talouteen ja innovaatiopolitiikkaan liittyvänä asiana.

Taide- ja kulttuurilaitosten valtionosuusjärjestelmän kehittämisen tavoitteena on ollut yksikköhinnan korottaminen vastaamaan todellisia kustannuksia ja teattereiden yksikköhinnan indeksikorotuksen palauttaminen.

Museoiden valtionosuudet kasvoivat, mikä merkitsi noin miljoonan euron lisäystä museoiden ylläpitäjille.

Vuonna 2004 teattereiden henkilötyövuosien lisäys merkitsi noin 150 000 euron lisäystä teatteritoiminnan ylläpitäjille. Harkinnanvaraista toiminta-avustusta sai 33 teatteri- ja tanssiryhmää. Orkestereiden henkilötyövuosia lisättiin. Henkilötyövuosien lisäys yhdessä indeksikorotuksen kanssa merkitsi yhteensä noin 250 000 euron kasvua orkestereiden ylläpitäjien valtionosuuksiin. Harkinnan-

Taiteen ja kulttuurin harkinnanvaraiset avustukset 2001-2004, milj. euroa

varaista avustusta myönnettiin 11 valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävälle orkesterille.

Alueellista tasa-arvoa vahvistettiin perustamalla kolme tanssin aluekeskusta. Alueellisten taidetoimikuntien toimintaresursseja taiteen edistämiseen lisättiin 500 000 euroa vuodelle 2004.

Kulttuurista ja taiteellista monimuotoisuutta ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvien taiteilijoiden asemaa edistettiin suunnittelemalla ja valmistelemalla taide- ja taiteilijapoliittiseen ohjelmaan ja lastenkulttuuripoliittiseen ohjelmaan liittyviä tukitoimenpiteitä sekä taiteen ja kulttuurin avustamäärärahoilla. Lisäksi tuettiin maahanmuuttajataiteilijoihin liittyvän selvityksen tekemistä. Kulttuurinen monimuotoisuus otettiin huomioon valtakunnallisten kulttuuritapahtumien avustuksissa. Kulttuurin saavutettavuutta ja vammaisten oman luovan toiminnan edellytyksiä parannettiin käynnistämällä Vammaiset ja kulttuuri -toimikunnan kehittämissuositusten toimeenpano.

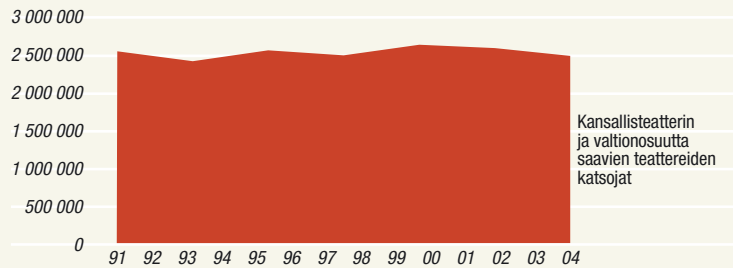
Vuoden aikana valmistui taidetoimikuntalaitoksen kansainvälinen arviointi.

Taiteen keskustoimikunta, valtion taidetoimikunnat ja niiden yhteydessä toimivat lautakunnat sekä alueelliset taidetoimikunnat jakoivat taiteilijatukena 1 164 apurahaa ja avustusta.

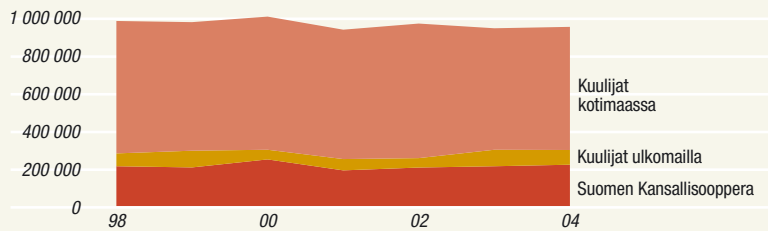
Lasten ja nuorten turvalliseen kasvu ympäristöön kiinnitettiin huomiota entistä enemmän. Lastenkulttuuri, nuorten osallistuminen, syrjäytymisen ehkäisy ja lasten suojeleminen mediäväkivallalta korostuivat opetusministeriön vuoden 2004 toimissa. Vuoden aikana laadittiin luonnos hallituksen toimintaohjelmaksi mediäväkivallan rajoittamiseksi.

Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman toteuttamiseksi tuettiin 13 lastenkulttuurikeskushanketta.

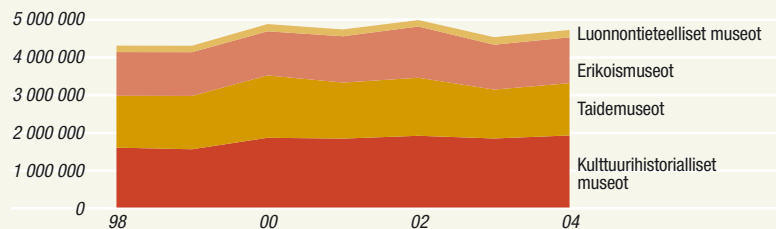
Teattereiden katsojat

Sinfoniaorkesterien ja Kansallisoopperan kuulijat

Museoiden kävijät

Valtionosuuden piirissä oli 59 teatteria, 25 orkesteria ja museoita 132. Vuonna 2004 hyväksyttiin uutena Didrichsenin taidemuseo.

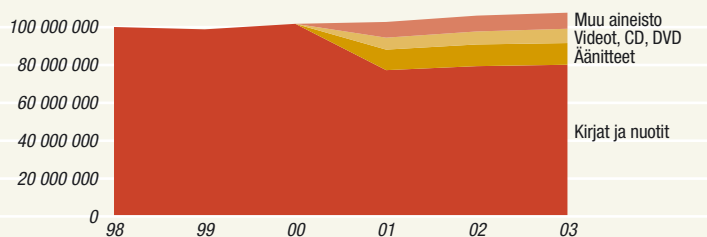
Lasten- ja nuorten hyvinvointia ja elämänlaatua kohennettiin 200 000 eurolla toteuttamalla lasten- ja nuortenelokuvan teemavuosi Filmihillo ja korostamalla mediakasvatuksen merkitystä visualisoituvassa yhteiskunnassa. Kirjastojen 200 000 euron avustuksilla tuettiin lasten lukuharrastusta ja nuorten tietoverkko-sisältöjä.

Audiovisuaalisen kulttuurin ja luovan teollisuuden monipuolisen tarjonnan lisäämiseksi kotimaisen elo-

kuvan julkista tukea nostettiin 2,1 miljoonaa euroa (kasvua 16,7%). Tämä on ensimmäinen vaihe tavoitteessa taata laadukkaiden kotimaisten elokuvien tuotanto myös jatkossa ja kasvattaa markkinaosuutta. Vuonna 2004 kotimaisten pitkien näytelmäelokuvien markkinaosuus oli 17 prosenttia. Monipuolisten digitaalisten sisältöjen vahvistamiseksi tuettiin digitaalisiin päätelaitteisiin soveltuvia tuotekehityshankkeita.

Kulttuurisektorilla tietoyhteiskuntavalmiuksia ja tietoverkkojen kulttuurisisältöjä kehitettiin tukemalla kokeilu- ja kehittämishankkeita.

Kirjastojen lainaus

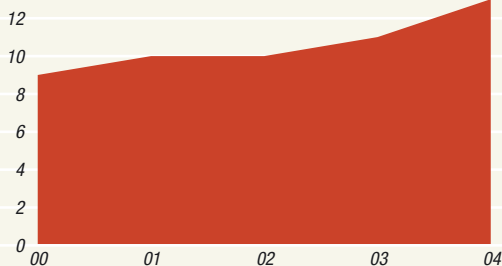

Vuoteen 2000 saakka videot, äänitteet ja muu aineisto sisältyvät kirjoihin ja nuotteihin.

Kirjastoissa on tavoitteeseen nähden (1-2 konetta / 1000 asukasta kuntakoosta riippuen) noin 2000 asiakaskoneen vaje. Suomen 194 kirjastoautosta vain 14:ssä on asiakaskone. Verkkoyhteydet ovat suurimmassa osassa kirjastoja erittäin nopeita tai melko nopeita. Yli 200 kirjaston palvelupaikkaa on kuitenkin edelleen ilman internet-yhteyttä.

Lähde: Julkiset asiakaspääteet Suomessa. Maksuttomien julkisten asiakaspääteiden tila ja tarve Suomessa vuonna 2004.

Kotimaisten pitkien elokuvien ensi-illat

Kulttuuriperinnön digitointia edistettiin

Maailmanperintökohteiden entistämiseen, tutkimus- ja valistustoimintaan osoitettiin valtion talousarvioon uusi määräraha.

Vuonna 2004 valmistui tarkennettu suunnitelma Suomen merimuseon siirtämisestä Kotkaan. Suunnitelman mukaan museo avautuu Kotkassa vuonna 2008.

Kulttuuriperinnön digitointia edistettiin tavoiteohjelman ja opetusministeriön strategian mukaisesti. Museoviraston museotietokanta Suomen museot -online otettiin käyttöön. Se on toteutettu pääosin opetusministeriön rahoituksella. Opetusministeriö tuki museoiden digitointihankkeita ja museoiden sisältötuotantohankkeita avustuksin.

Museoiden kokoelmista oli luetteloitu sähköisesti vuonna 2002 keskimäärin noin 49 prosenttia ja kuvakokoelmista noin 17 prosenttia. Kuvien digitointiaste oli keskimäärin noin 11 prosenttia. Kulttuuriperinnön digitointityöryhmä KULDI laski vuonna 2003, että digitointiin tulisi

viisivuotiskauden aikana panostaa 5 miljoonaa euroa vuodessa, jotta keskeiset aineistot museoissa, arkistoissa ja kirjastoissa saataisiin digitoitua ja siirrettyä tietoverkkojen kautta käytettäväksi.

Kirjastojen yhteistyötä edistettiin

Opetusministeriö on lääninhallitusten avustuksella arvioinut kirjastojen kirjahankintoja ja -kokoelmia osana peruspalvelujen arviointia. Kirjahankinnat ovat jääneet 90-luvun lamavuosien tasolle, vaikka kirjojen lainaus on edelleen eniten käytetty palvelu.

Kuntien yhteisten kirjastolaitosten organisointia ja muiden yhteistyömuotojen kehittämistä on edistetty informaatio-ohjauksella ja harkinnanvaraisilla avustuksilla. Tavoitteena on turvata monipuolisten ja laadukkaiden kirjastopalvelujen saatavuus. Erityisesti lasten lukutaidon ja lukemisharrastuksen edistämiseksi on kirjastoille myönnetty avustuksia kirjallisuuden liittyvien tapahtumien ja toimintojen järjestämiseen.

Kirjaston roolia tietoyhteiskunnan perustaitojen levittäjänä on vahvistettu osoittamalla harkinnanvaraisia määrärahoja tietoverkkopalvelujen kehittämiseen ja sisältötuotantoon.

Opetusministeriössä tehtiin valmistelevia toimenpiteitä asiakaspääteiden ja laajakaistayhteyksien lisäämiseksi kirjastoihin.

Ministeriö on keskitetysti rahoittanut kaikille yleisille kirjastoille Kansalliskirjaston ylläpitämien kansallisten tietokantojen käyttöoikeudet.

Yleisten kirjastojen rahoitukseen suunnattiin 95 miljoonaa euroa. Summa sisältää kirjastotoimen valtionosuudet,

uusien kirjastotilojen ja kirjastoautojen valtionosuudet sekä avustukset kuntien kirjastoyhteistyöhön. Näkövammaisten kirjastolle vuokrattiin uudet ja ajanmukaiset toimitilat.

Tekijänoikeuslainsäädännön uudistus käynnissä

Tekijänoikeuslainsäädännön uudistamiseksi ja tekijänoikeusjärjestelmän kehittämiseksi on tekijänoikeuslain muuttamista ja Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPO:n sopimusten hyväksymistä koskevat lakiesitykset annettu eduskunnalle maaliskuussa 2004. Lainsäädäntö saatetaan vastaamaan EY:n tekijänoikeuden tietoyhteiskuntadirektiivin säännöksiä ja WIPO-sopimusten määräyksiä.

Terveyttä edistävä liikunta ja lasten liikunta painopisteinä

Osallisuutta ja osallistumista vahvistettiin tukemalla liikuntajärjestöjä sekä erityisesti paikallistasoisen toiminnan kehittämistä.

Liikuntajärjestöjen valtionavustusten määrä kasvoi vajaat 500 000 euroa. Opetusministeriö jakoi avustuksia 128 liikuntajärjestölle yhteensä 27 miljoonaa euroa. Opetusministeriön toiminnan painopisteiden mukaisesti vuonna 2004 tehtiin esitys valtakunnallisten lajiliittojen tulosperusteisen avustujajärjestelmän uudistamiseksi.

Terveyttä edistävän liikunnan viranomaisyhteistyö tiivistyi terveyttä edistävän liikunnan neuvottelukunnan ohjaamana sekä Kunnossa Kaiken Ikää -hankkeen toimintatapana. Hyvä Seura -hankkeen tavoitteena on uudistaa liikuntajärjestöjen toimintatapoja niin, että ne aiempaa pa-

remmin kykenevät vastaamaan liikuntatoiminnan osallistumisen muuttuneisiin haasteisiin.

Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n johdolla valmisteltiin vuoden 2004 aikana liikuntakulttuurin Reilun Pelin eettiset periaatteet liikunnan eettisen pohjan vahvistamiseksi. Suomen Antidopingtoimikunta ADT vastasi vuoden alusta kaikesta testauksesta ja sen rahoituksesta Suomessa. Kaikkiaan testejä suoritettiin 1946, joista positiivisia oli 8.

Toimintaan osoitettiin toimintavuonna 1,2 miljoonaa euroa.

Vuonna 2004 valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset toteuttivat kaikkiaan 330 906 vapaan sivistystyön opiskelijavuorokautta. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten koulutusvolyyymi puolestaan oli 78 734 opiskelijapäivää.

Kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi liikuntapaikkarakentamisavustuksin tuettiin erityisesti uimahallien pe-

ruskorjausta ja lähiliikuntaedellytysten luomista ottaen huomioon lasten ja nuorten sekä terveyttä edistävän liikunnan olosuhteiden kehittäminen.

Vuonna 2004 lasten ja nuorten liikuntaohjelman painopisteen 3.-9.-luokkalaisten liikunnallisen iltapäivätoiminnan kehittämisen tavoitteena on saada erityisesti vähän liikkuvat lapset ja nuoret mukaan toimintaan. Iltapäivätoiminnan kehittämishankkeita käynnistyi vuonna 2004 yhteensä 84, joissa oli mukana noin 6 500 lasta ja nuorta. Paikallisten urheiluseurojen lasten ja nuorten liikunnan kehittämistoiminnan tukea myönnettiin vuonna 2004 yhteensä 348 hankkeelle 400 000 euroa. Näissä hankkeissa on mukana noin 32 000 lasta ja nuorta.

Vuosi 2004 oli eurooppalaisen liikuntakasvatuksen teemavuosi.

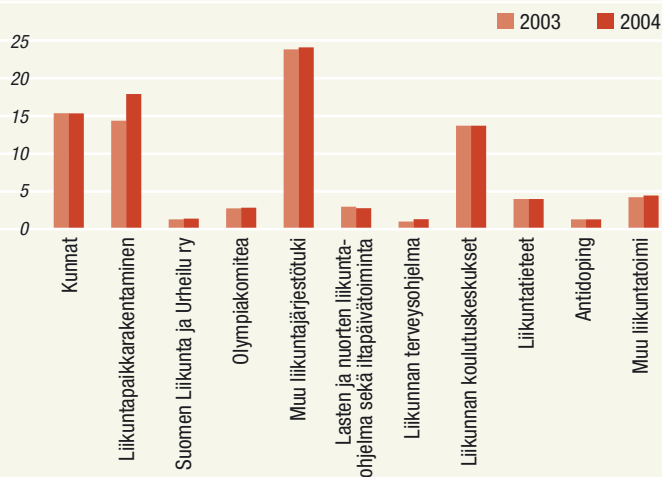
Vuonna 2002 valmistuneen liikuntagallupin mukaan 78 prosenttia suomalaisista kokee kansainvälisen arvokisamenestyksen Suomelle tärkeänä. Vuoden 2004 aikana huippu-urheilutyöryhmä arvioi huippu-urheilun nykytilaa sekä teki toimenpidesuosituksen nuorten urheilijoiden valmennuksen tehostamiseksi sekä ohjaaja- ja valmennuskoulutuksen kehittämiseksi. Järjestöjen lausunnot tukivat työryhmän ehdotusta.

Nuorisotyöhön panostettiin

Opetusministeriö käytti nuorisotyöhön vuonna 2004 määrärahoja 30,8 miljoonaa euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 37 prosenttia. Kasvu palautti nuorisotyömäärärahat 1990-luvun alun lamaan edeltävälle tasolle.

Määrärahoilla voitiin lisätä merkittävästi valtakunnallis-

Liikuntamäärärahat, milj. euroa

ten nuorisjärjestöjen sekä nuorisotyötä tekevien järjestöjen tukea nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen ja monipuolisen harrastustoiminnan kehittämiseksi. Valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaa ja rakennushankkeita oli myös mahdollista tukea aiempaa enemmän. Uutena toimintana lääninhallituksille osoitettiin varoja nuorisotyön alueellisten kehittämishankkeiden tukemiseen.

Nuorten tieto- ja neuvontapalveluverkoston kehittäminen käynnistettiin. Lasten ja nuorten taidekeskuksen uusien toimitilojen rakentamista tuettiin. Koululaisten iltapäivätoiminnan tukea lisättiin, samoin tukea nuorten työpajatoimintaan. Myös nuorisotutkimusta voitiin tukea aiempaa enemmän.

Määrärahoilla voitiin vaikuttaa nuorten osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksiin, nuorten kulttuuriseen tasearvoon, nuorisopalvelujen saatavuuteen sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluverkoston kehittämiseen, henkisesti ja fyysisesti turvallisen kasvuympäristön luomiseen, lastenkulttuurin kehittämiseen sekä koko toimialan kansainvälisen yhteistyön monipuolistamiseen ja sen vaikuttavuuden lisäämiseen. Nuorten työpajatoiminnan ja ehkäisevän huumetyön keinoin vaikutettiin merkittävästi nuorten sosiaaliseen vahvistumiseen.

Nuorisotyölain kokonaisuudistus eteni suunnitelmien mukaisesti sisältäen laajan kuulemis- ja lausunto- kierroksen.

Nuorisotyöttömyys alitti marraskuussa 2004 ensimmäisen kerran kuukausitasolla 30 000 nuoren rajan 1990-luvun alun lamavuosien jälkeen. Vuositasolla nuorisotyöttömyys oli noin 32 500.

Nuorisotyön määrärahat ja tunnusluvut						
Toiminnot	Osallistujat			Määrärahat (milj.euroa)		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Nuorisjärjestöt (kpl/jäsentä)	800 000	815 000	825 000	7,6	7,9	10,4
Kuntien nuorisotyö				6,1	6,0	6,0
Nuorten työpajat*	8 500	7 100	8 000	**1,2	1,4	2,4
Nuorisokeskukset (kpl, nuorisovrk)	136 000	148 000	160 000	2,2	2,4	3,8
Koululaisten iltapäiväkerhot				0,4	0,6	1,0
Nuorisotutkimus				0,5	0,5	0,8
Ehkäisevä huumetyö				0,8	0,8	0,8
Tieto- ja neuvontapalvelut				-	0,1	0,5
Aluekehittäminen				-	-	0,7
Avartti (ryhmät,nuoret)	500	600	900	0,1	0,2	0,2
KV-yhteistyö				0,7	0,7	0,8
Kulttuuri				0,5	0,5	0,5
- Nuori kulttuuri	3 100	6 350	7 400	0,4	0,4	0,4
- Kulttuuriryhmät ***	1 365	1 349	1 411	0,1	0,1	0,1
Muut				1,9	1,3	2,2
YHTEENSÄ				22,0	22,4	30,8

* Nuorten työpajoja: vuonna 2002=300, vuonna 2003=236, vuonna 2004=230
 ** Momenteilta 29.99.50 ja 29.99.51 käytetyt määrärahat. Eivät sisällä ESR-määrärahoja.
 *** Nuorten ulkomaiset esiintymisryhmät Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen (CIMO) kautta.

Selvitysten mukaan 1990-luvun lopulla voimakkaasti kasvanut nuorten huumeidenkäyttö on taittunut ja kääntynyt lievään laskuun.

KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

Opetusministeriön kansainvälisen toiminnan painopistealueina ovat olleet kulttuurin monimuotoisuus, kestävä kehitys ja tietoyhteiskunta, EU:n laajentumisen seurannaisvaikutukset sekä EU:n tulevaisuustyö, Agenda 2007 -valmistelu ja Lissabonin strategian seuranta sekä Venäjä-yhteistyö.

Suomi toimi aktiivisesti Unescossa valmisteltavan kulttuurista moninaisuutta koskevan kansainvälisen yleissopimuksen luonnosteluprosessissa.

Suomalaisen tieteen ja kulttuurin kansainvälistä näkyvyyttä edistettiin. Pohjoisessa ulottuvuudessa ja yhteistyössä Venäjän kanssa painotettiin yhteistyötä monien toimijoiden kanssa.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kansainvälistä yhteistyötä ja verkostoitumista tuettiin mm. lisäämällä englanninkielistä opetustarjontaa ja edistämällä opiskelijavaihdon mahdollisuuksia.

Yliopistojen opiskelijavaihtoa ja ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita koskevia määrällisiä tavoitteita nostettiin kaudelle 2004 - 2006 merkittävästi. Opetusministeriö suunnittoi hankerahoitusta vieraskielisten maisteriohjelmien suunnitteluun sekä jakoi yliopistoille tuloksellisuusrahoitusta kansainvälistymisen perusteella.

Tutkintorakennemuutoksella parannetaan suomalaisten yliopistotutkintojen vertailtavuutta eurooppalaisten tutkintojen kanssa. Lisäksi opetusministeriö käynnisti yhteistyössä suomalaisten ja venäläisten yliopistojen kanssa Cross-Boarder University -hankkeen.

Suomen osallistumista pohjoismaiseen, EU- ja muuhun kansainväliseen tiedepoliittiseen yhteistyöhön jatkettiin ja vahvistettiin.

Valtiosopimus Suomen liittymisestä ESO:on (European Southern Observatory) tuli voimaan. Sen myötä suomalaisilla tutkijoilla on käytettävissään erittäin korkealaatuiset avaruus- ja tähtitieteen laitteistot ja instrumentit sekä entistä paremmat edellytykset vaikuttaa ja osallistua korkeatasoiseen kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön.

Ammatillisen koulutuksen kansainvälistymistä edistettiin tukemalla ulkomailla suoritettuja opintojaksoja ja tehostamalla ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisen käytäntöjä. Ammatillisessa peruskoulutuksessa olevien sekä ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden liikkuvuuden edellytyksiä parannettiin tukitoimilla sekä Leonardo-hankkeilla. Osallistuttiin aktiivisesti Kööpenhamina-prosessiin, Euroopan ammatillisen koulutuksen yhteistyön edistämishankkeeseen. Opintosuoritusten siirtojärjestelmän kehittäminen sekä epävirallisen ja arkioppimisen tunnustaminen etenivät kokeiluasteelle. Europassi-uudis-

tuksen toimeenpanon valmistelu käynnistettiin.

Taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelma valmisteltiin. Sen päätavoitteena on edistää pohjoisen kulttuurisen kumppanuuden syntyä.

Suomen kantoja eurooppalaisen liikuntapolitiikan suuntaviivoiksi valmisteltiin. Toimintavuonna arvioitiin erityisesti EU:n tulevan urheilutoiminnan lisäarvoa suhteessa olemassa olevaan eurooppalaiseen liikunta-alan yhteistyöhön.

EU:n Kulttuuri 2000 -ohjelman vuoden 2004 hakukierroksen pääteemana oli kulttuuriperintö. Suomalaiset kulttuuritoimijat menestyivät hakukierroksella hyvin. Vuonna 2004 tehtiin päätös EU:n Kulttuuri 2000 -ohjelman (2000-2004) jatkamisesta muuttumattomana vuoden 2006 loppuun saakka ja käynnistettiin uuden kulttuurin puiteohjelman, Kulttuuri 2007 -ohjelman (2007-2013) valmistelu.

Opetusministeriö hoitaa koulutukseen, tutkimukseen, nuorisoon, kulttuuriin, tekijänoikeuteen ja audiovisuaaliseen alaan liittyviä EU-asioita. Opetusministeri edustaa Suomea koulutus- ja tutkimusasioita käsittelevissä neuvoston kokoonpanoissa ja kulttuuriministeri nuoriso-, av- ja kulttuuriasioita käsittelevissä neuvoston kokoonpanoissa. Lisäksi kulttuuriministeri edustaa Suomea urheiluun liittyvissä epävirallisissa ministerikokouksissa.

Suomalaisen taiteen, kulttuurin ja tutkimuksen tunnettavuuden edistämiseksi opetusministeriö tukee yhtä Suomessa ja kahtatoista ulkomailla toimivaa säätiöpohjaista, itsenäistä kulttuuri-instituuttia (Pariisi, Lontoo, Berliini, Tallinna; toimipiste myös Tartossa,

Kööpenhamina, Antwerpen, Tukholma, Pietari, Madrid, Oslo, New York, Budapest ja Espoon Hanasaari) ja neljää tiedeinstituuttia, jotka sijaitsevat Roomassa, Ateenassa, Tokiossa ja Lähi-Idässä Ammanissa ja Palestiinan itsehallintoalueella Beit Jalassa. Tiedeinstituutit keskittyvät tutkimuksen ja opetuksen edistämiseen.

Uusimpana avustuskohteena on vuonna 2004 toimintansa aloittanut Budapestissä toimiva FinnAgora.

Kulttuuri-instituuttien tehtäviin kuuluu suomalaisen kulttuurin vienti, kulttuurivaihtotoiminta asemamaan kanssa ja yhteiskunta- ja elinkeinoelämän suhteiden luominen.

KIRKOLLISASIASIAT

GORILLA | HARRI TARVANAINEN

Kirkollishallinnon toiminta-ajatuksena on evankelisluterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan aseman turvaaminen kehittämällä kirkkojen oikeudellisia ja muita toimintaedellytyksiä yhdenmukaisin perustein.

Vastaavasti huolehditaan uskonnollisten yhdyskuntien oikeudellisista toimintaedellytyksistä. Lisäksi toimialaan kuuluu hautaustoimen yleinen järjestäminen.

Valtio ei tue avustuksin evankelis-luterilaista kirkkoa, eikä rekisteröityjä uskonnollisia yhdyskuntia. Ortodoksisen kirkon kirkollishallitus on valtion virasto, jonka menot maksetaan valtion varoista.

Uskonnonvapauslain edellyttämän tasapuolisuuden edistämiseksi opetusministeriö asetti työryhmän selvit-

tämään rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien valtionavustusjärjestelmän toteuttamista.

Vuonna 2004 myönnettiin valtionavustusta kaatuneiden muiston vaalimiseen, luovutetun alueen hautausmaiden kunnostamiseen, siirtoväen sankarihautojen hoitamiseen ja Suomen Merimieskirkolle mm. Lontoon merimieskirkon rakennusavustuksiin sekä eräille ortodoksisen kirkkokunnan laitoksille ja taloudellisissa vaikeuksissa oleville seurakunnille.

A close-up photograph of an abacus, a traditional calculating tool. The foreground shows several rows of smooth, light-colored wooden beads on a wooden frame. The background is softly blurred, showing the eyes and nose of a person, suggesting a focus on human interaction and calculation. The overall color palette is warm and monochromatic, dominated by shades of beige and brown.

KOULUTUKSEN JA KULTTUURIN RAHOITUS JA HALLINNON KEHITTÄMINEN

Opetusministeriön hallinnonalan menot olivat vuoden 2004 valtion talousarviossa noin 6 miljardia euroa. Määrärahat kasvoivat 3 prosenttia edellisestä vuodesta. Erityisesti tieteen ja nuorisotyön rahoituksessa on huomattavaa kasvua. Vuoden aikana hyväksyttiin hallinnonalan hankintastrategia ja hallinnonalan tuottavuusohjelmaa valmisteltiin.

Opetusministeriön toimialan koulutuksen, tieteen, kulttuurin, liikunnan, nuorisoasioiden ja kirkollisasioiden yhteisinä arvoina korostuvat sivistys, hyvinvointi, demokratia ja luovuus, joita opetusministeriö edistää toimillaan.

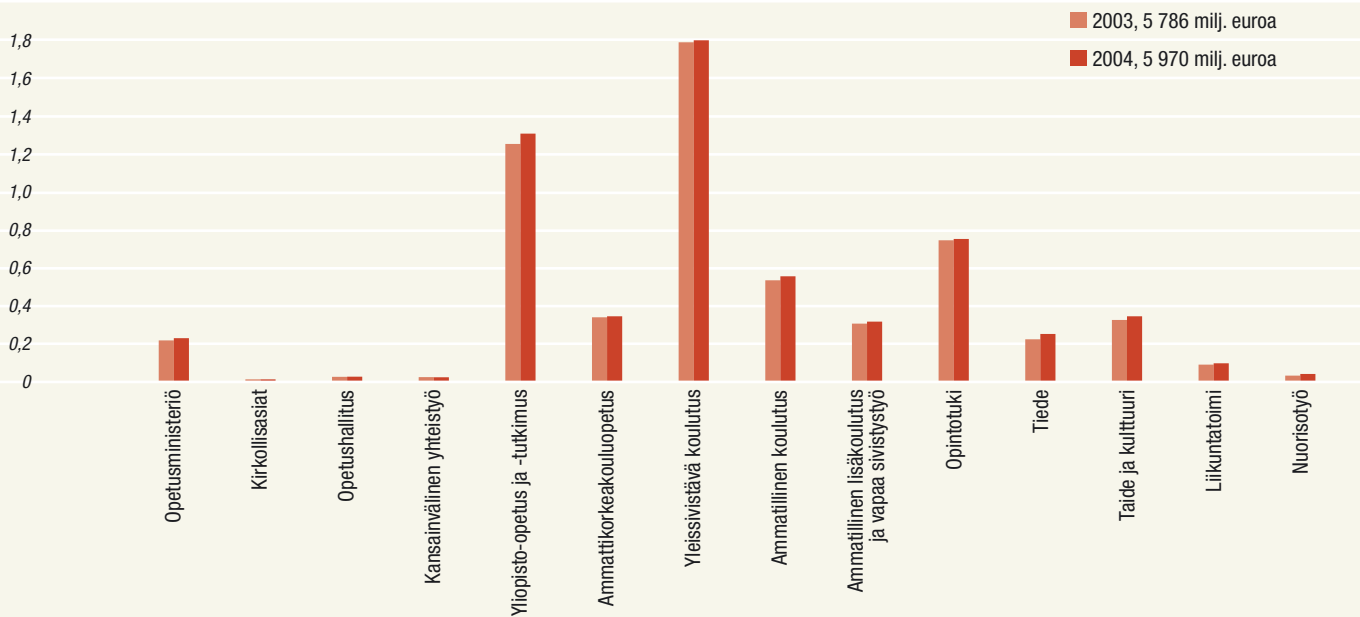
Asiantuntijuus on keskeinen arvo opetusministeriön toiminnassa, samoin vastuullisuus, avoimuus ja yhteistyö sekä tulevaisuuteen suuntautuneisuus.

Hallitusohjelman ja hallituksen strategia-asiakirjan tavoitteita toteutettiin vuoden 2004 valtion talousarvion mukaisesti. Vuoden tulostavoitteet tarkennettiin opetusministeriön tulossuunnitelmassa ja hallinnonalan virastojen ja laitosten tulossopimuksissa. Osa opetusministeriön harkinnanvaraisista valtionavustuksista myönnetään tulosperusteisina.

Hallitus on käynnistänyt neljä poikkihallinnollista politiikkaohjelmaa hallinnonalojen välisen yhteistyön lisäämiseksi: työllisyysohjelman, yrittäjyyden politiikkaohjelman, tietoyhteiskuntaohjelman ja kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman. Opetusministeriö oli mukana kaikissa politiikkaohjelmissa.

Opetusministeriön toimintaa linjasivat myös opetusministeriön strategia 2015, valtioneuvoston hyväksymä kou-

Opetusministeriön hallinnonalan menot, mrd euroa

Opetusministeriön ja taiteen keskustoimikunnan harkinnanvaraiset valtionavustukset, 1 000 euroa

	2003				2004				
	myönt.	kielt.	yht.kpl	euroa	myönt.	kielt.	yht.kpl	euroa	muutos%
Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto	981	410	1 391	93 177	764	130	894	91 224	-2 %
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto	1 993	1 015	3 008	168 413	2 021	966	2 987	192 126	14 %
Hallintoyksikkö	30	4	34	1 963	20	7	27	1 005	-49 %
Kansainväl. asiain sihteeristö	300	112	412	5 413	288	106	394	5 525	2 %
Taiteilija- ja sanomalehtimies-eläkkeet*	55	515	570	700	55	523	578	720	3 %
Opetusministeriö yhteensä	3 359	2 056	5 415	269 666	3 148	1 732	4 880	290 600	8 %
Taiteen keskustoimikunta	2 766	5 455	8 221	15 532	2 809	5 971	8 780	17 366	12 %
KAIKKI YHTEENSÄ	6 125	7 511	13 636	285 198	5 957	7 703	13 660	307 966	8 %

* Taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet päätetään opetusministeriössä, mutta maksetaan valtiokonttorista valtiovarainministeriön pääluokasta. Taiteilijaeläke voidaan myöntää täytenä eläkkeenä, osaeläkkeenä tai osaeläkkeen korotuksena.

lutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2004 - 2008, valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta sekä opetusministeriön aluestrategia 2013.

Opetusministeriö osallistui valtionosuusuudistusten valmisteluun tavoitteenaan koulutuksen ja kulttuuripalvelujen riittävän rahoituksen sekä valtionosuuksien oikeudenmukaisen kohdentumisen turvaaminen. Opetusministeriön tehtävien delegointi- ja alueellistamismahdollisuuksia selvitettiin.

Hallinnonalan määrärahoista noin 2 910 miljoonaa euroa myönnettiin lakisääteisinä valtionosuuksina kunnille, kuntayhtymille ja yksityisille yhteisöille. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusjärjestelmä on osa laskennallista kuntien valtionosuusjärjestelmää. Toiminnan ylläpitäjien rahoitus perustuu oppilasmääriin tai muihin suoritelmääriin ja laskennallisiin yksikköhintoihin.

Valtionosuudet lisääntyivät 71,6 miljoonaa euroa (2,5 %), mikä johtui mm. indeksikorotuksesta sekä uusista palveluista, joita olivat aamu- ja iltapäivätoiminta sekä esiopetuksen kuljetusetu.

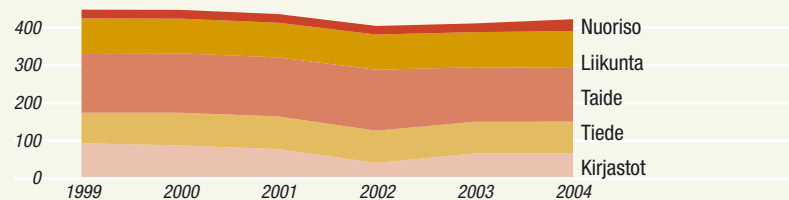
Opetusministeriön oman toiminnan määrärahaehykset ovat poikkeuksellisen tiukat, mikä johtuu erityisesti uudesta palkkausjärjestelmästä sekä uusien toimitilojen aiheuttamista vuokrankorotuksista.

Opetus- ja kulttuurihallinnon hankintastrategia valmistui. Hallinnonalan tuottavuusohjelma 2005 - 2009 edellyttää myös ministeriön tuloksellisuuden, tehokkuuden ja laatujärjestelmien kehittämistä. Ministeriön sisäistä kustannuseurantajärjestelmää kehitettiin. Osana ministeriön asianhallintajärjestelmien kehittämistä hyväksyttiin uusi tiedonhallinta-suunnitelma. Hankkeessa kartoitettiin ministeriön toimintaprosessit perusteellisesti.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet, milj. euroa

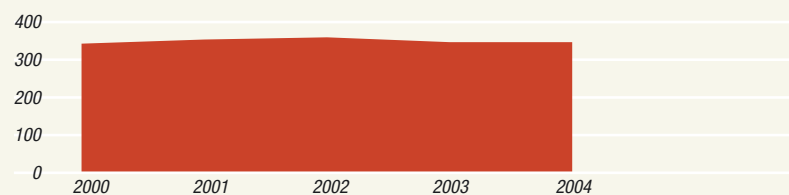
	2003	2004	Muutos	%
Kunnat	1 218,3	1 226,2	7,9	0,6
Kuntayhtymät	955,9	988,2	32,3	3,4
Yksityiset	664,7	696,1	31,4	4,7
Yhteensä	2 838,9	2 910,5	71,6	2,5

Veikkausvoittovarojen käyttö, milj. euroa

Veikkausvoittovaroin rahoitettiin vuonna 2004 noin 32 % koko opetusministeriön tieteen, 57 % taiteen ja kulttuurin, noin 98 % liikunnan ja noin 93 % nuorisotoimen tuesta. Laki veikkausvoittovarojen tuoton jakamisesta otettiin varsinaisesti käyttöön vuoden 2004 alusta. Tulevien vuosien aikana kirjastojen valtionosuuksien rahoitus siirretään asteittain veikkausvoittovaroista valtion varsinaiseen budjettirahoitukseen.

Opetusministeriön henkilöstö

Vuonna 2004 henkilöstön keski-ikä oli 47,4 vuotta, vuonna 2003 se oli 47,1 vuotta.

Peruskoulut, lukiot ja kirjastot ovat valtaosin yhden kunnan ylläpitämiä. Kunnat, kuntayhtymät ja yksityiset koulutuksen järjestäjät huolehtivat ammatillisesta koulutuksesta ja ammattikorkeakoulutuksesta.

Peruskouluja on 3 550, lukioita 480, ammatillisen koulutuksen järjestäjiä 177 ja ammattikorkeakouluja 29. Peruskoulujen määrä on vuodesta 1999 vuoteen 2004 vähentynyt 260:llä.

Jokaisessa kunnassa on pääkirjasto. Kirjastoyksiköitä eli sivukirjastoja, kirjastoautoja ja muita palvelupisteitä on yhteensä vajaat 1000.

Suomessa on vuoden 2005 alussa 432 kuntaa. Kunnista 44 on kaksikielisiä ja 19 ruotsinkielisiä.

Maan 20 yliopistoa saavat rahoituksensa pääosin valtion budjetissa.

Rakennerahastohankkeiden toteutus eteni hyvin opetusministeriön hallinnonalalla. Vuoden 2004 lopussa oli käynnissä 820 rakennerahastoprojektia, jotka saavat rahoitusta Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) sekä 267 projektia, jotka saavat rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR). Vuoden 2004 loppuun mennessä oli hankepäätöksiin sidottu 565 milj. euroa (EU ja kansallinen vastinrahoitus yhteensä). Vuonna 2003 vastaava osuus oli 457 milj. euroa.

Ministeriön verkkopalvelu- ja verkkotoimintastrategiaa toteutettiin kehittämällä erityisesti ministeriön internet-sivuja ja sähköisen asioinnin prosesseja.

Työyhteisön ja henkilöstön kehittämistä jatkettiin. Henkilöstötilinpäätös ja työilmapiiribarometri antoivat hyvän pohjan kehittämistoimenpiteille, joita olivat tulos- ja kehityskeskustelut, uuden palkkausjärjestelmän käyttöönotto ja edelleen kehittäminen, ministeriön henkilöstöohjelma, ns. ikä-ohjelma, ministeriön henkilöstön kehittämissuunnitelma, työhyvinvoinnin suunnitelma sekä tasa-arvo-ohjelma.

Ministeriön toimitilahankkeessa useisiin toimipisteisiin hajautuneet toiminnot koottiin yhteen. Meritullinkatu 1 otettiin käyttöön ja Meritullinkatu 10 saneerausta valmistettiin. Tilahankkeessa on erityisesti kiinnitetty huomiota terveellisyden, ergonomian ja yhteisöllisyyden laatuvaatimuksiin.

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALAN VIRASTOT JA LAITOKSET

OPETUSMINISTERIÖ	YLIOPISTOT	KANSALLISARKISTO	VALTIONYHTIÖT
Kansainvälisen henkilöväihdon keskus (CIMO)	Helsingin kauppakorkeakoulu	MUSEOVIRASTO	Veikkaus Oy
Kotimaisten kielten tutkimuskeskus	Helsingin yliopisto	OPETUSHALLITUS	CSC-Tieteellinen laskenta Oy
Näkövammaisten kirjasto	Joensuun yliopisto	SUOMEN AKATEMIA	Suomenlinnan Liikenne Oy (valtion ja Helsingin kaupungin puoliksi omistama)
Opintotuen muutoksenhakulautakunta	Jyväskylän yliopisto	SUOMENLINNAN HOITOKUNTA	
Suomen elokuva-arkisto	Kuopion yliopisto	VALTION TAIDEMUSEO	
Suomen ortodoksinen kirkollishallitus	Kuvataideakatemia		
Taiteen keskustoimikunta	Lapin yliopisto		
Valtion elokuvatarkastamo	Lappeenrannan teknillinen yliopisto		
Varastokirjasto	Oulun yliopisto		
Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti	Sibelius-akatemia		
Ylioppilastutkintolautakunta	Svenska handelshögskolan		
	Taideteollinen korkeakoulu		
	Tampereen teknillinen yliopisto		
	Tampereen yliopisto		
	Teatterikorkeakoulu		
	Teknillinen korkeakoulu		
	Turun kauppakorkeakoulu		
	Turun yliopisto		
	Vaasan yliopisto		
	Åbo akademi		

OPETUSMINISTERIÖN ORGANISAATIO

Opetusministeri
Tuula Haatainen

Kulttuuriministeri
Tanja Karpela

Kansliapäällikkö
Markku Linna

KOULUTUS- JA TIEDEPOLITIIKAN OSASTO

Ylijohtaja Arvo Jäppinen

- Yleissivistävän koulutuksen yksikkö
- Ammatillisen koulutuksen yksikkö
- Ammattikorkeakouluyksikkö
- Yliopistoyksikkö
- Aikuiskoulutusyksikkö
- Tiedepolitiikan yksikkö

Hallintoyksikkö

- Talousyksikkö
- Kansainvälisten asiain
sihteeristö
- Tietopalveluyksikkö
- Viestintäyksikkö

KULTTUURI- . LIIKUNTA- JA NUORISOPOLITIIKAN OSASTO

Ylijohtaja Kalevi Kivistö

Riitta Kaivosoja 1.12.2004 alkaen

- Taide- ja kulttuuriperintöyksikkö
- Viestintäkulttuuriyksikkö
- Liikuntayksikkö
- Nuorisoyksikkö
- Kehittämisen- ja palveluyksikkö

OPETUSMINISTERIÖN YHTEYSTIEDOT

PL 29, 00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite: Sörnäistenkatu 1, Helsinki | Meritullinkatu 1, Helsinki

Puhelin (09) 160 04 tai (09) 578 14 | Faksi (09) 135 9335 (kirjaamo)

opmkirjaamo@minedu.fi | etunimi.sukunimi@minedu.fi

www.minedu.fi

OPETUSMINISTERIÖ | viestintäyksikkö
PL 29, 00023 Valtioneuvosto

Vuosikatsaus on maksuton julkaisu,
tilaukset puh. (09) 160 77389

Opetusministeriön julkaisuja 2005:15
ISBN: 952-442-908-X (nid.)
ISBN: 952-442-909-8 (PDF)
ISSN:1458-8110

Ulkoasu: Ahoy!
Kannen kuva: Gorilla/Lauri Rotko
Paino: Yliopistopaino

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation